

Durmuş Hocaođlu

Filistin Dersleri: I

Türkhaber., Yıl: 1., Sayı: 002., 22.04.2002-28.04.2002 (Pazartesi-Pazar), s.19

Durmuş Hocaođlu, *Türkhaber* Yazıları Sıra No: 02

Künye:

- Hocaođlu, Durmuş., “Filistin Dersleri: I”, *Türkhaber.*, Yıl: 1., Sayı: 002., 22.04.2002-28.04.2002 (Pazartesi-Pazar), Sayfa: 19

Bilgi'nin Kudret ile olan alâkası, binlerce yıldanberi pratikte bilinmektedir ve 17nci asırda ise gerek empirist ve gerekse de rasyonalist felsefe tarafından en radikal bir felsefî prensip hâline dönüştürülmüştür. Bu prensip, en özlü olarak “**Bilgi Kudrettir**” şeklinde ifâde edilebilir. Yâni: Halledilmek istenen bir mesele öncelikle ve behemehâl anlaşılmalıdır; bu ise, “çözüm nesnesi”nin öncelikle bir “idrâk nesnesi”ne dönüştürülmesi demektir. Anlaşılamayan hiçbir mes'enin halledilme şansı ve ihtimâlinin bulunmadığını beyân eden bu evrensel geçerli kural, bütün insânî var-oluş alanlarında aynıyla hüküm-fermâdır: Fen bilimlerinde olduğu gibi sosyal bilimlerde ve siyâsette ve hattâ ‘gündelik’ hayatımızda dahi. Aksi takdirde, karşılaştığımız her mes'enin hallini ancak irâdemizin dışındaki tesâdüflerden beklemek durumunda kalırız.

Filistin meselesinde ne yapılabileceği de, ondan ne anlaşılabilmesine bağlı olsa gerektir. Öyle görünmektedir ki, İslâm Dünyası, hemen bütün mes'elelerini olduğu gibi bu mes'eleyi de lâyıki veçhiyle anlayabilmiş değildir.

Nedir Filistin Mes'elesi? Tek başına, mücerret bir mevzî ihtilâf mı, yoksa çok daha derinlikli bir şey mi?

Öncelikle bilmek gerektir ki, Filistin Mes'elesi çok daha büyük bir mes'eleler cümlesinin bir cüzünden başka bir şey değildir ve yine bilmek gerektir ki, hemen bütün siyâsî konuların olduğu gibi bu konunun da kökleri ve çözümünün ipuçları tarihtedir. Ama bunun için de Tarih'in, yâni “asıl ve gerçek tarih”in ise, İbn Haldûn'un büyük bir isâbetle belirttiği gibi, “eskilerin hikâyeleri”ni (esâtirü'l-evvelîn) anlatan ve en iptidâi şeklini eski Grekler'de bulan “historia” değil de “tarih felsefesi” demek olduğunun fehm ve idrâk edilmesi şarttır.

İmdi: Tarihteki bütün büyük imparatorlukların, ama bilhassa fütûhatçı (yâni gerçek) imparatorlukların ortadan kalkmasından sonraki en büyük, halledilmesi en müşkil mes'elelerin başında geleni, hâsıl olan vakumun tevliğ etmiş bulunduğu fırtınalardır. Bilhassa “Paks” yaratmaya muktedir olabilmiş büyük “imperium”ların vakumlarında bu husus çok bâriz bir şekilde ortaya çıkar. Bunun sebebi, her Paks'ın bir *büyük denge* olmasındandır; bir “paks”ın zayıflaması dengenin zayıflaması, yıkılması ise dengenin tahrip olması, denge hâminden dengesizlik hâline geçilmesi demektir. Artık ondan sonraki bütün siyâsî mücâdeleler, hâsıl olan bu vakumun doldurulmasına, bozulan bu dengenin yeniden te'sis edilmesine müteveccih

olacaktır. Beri yandan, şâyet bu paks(lar), dünya siyâseti için birçok sebepten dolayı dâimâ bir câzibe alanı oluşturan stratejik alanlarda ise, o takdirde, bu mücâdeleler daha da ızdıraplı olacak, söz konusu bölge, “Paks”ın kuvvetli pençeleriyle ayakta tuttuğu ve geniş kanatlarının gölgesi altında te'mîn edilen huzur ve barışa kolay-kolay kavuşamayacaktır; tâ ki yeni bir paks te'sîs edilinceye dek.

Tarihteki ilk gerçek paks olan **Roma Paksı**'nın yıkılışından sonra Avrupa devletlerinin binbeşyüz yıldanberi süregelen ve birbirlerinin üzerinde sayısız kuvvet denemelerinde buldukları kanlı ve tahripkâr çatışmaları buna en mümtaz bir örnek olup; Avrupa Birliği de, kaybolan işbu “Pax Romana”nın yeniden ve başka bir formatla ihyâ edilmesi projesinden başka birşey değildir.

Tarihteki ikinci gerçek paks olan **Osmanlı Paksı**'na gelince: O'nun yıkılmasından sonra terketmiş bulunduğu toprakların hâline bakıldığında, tarihin bu hükmünün nasıl da cârî olduğunu görebiliriz. İhtişamlı Pax Ottomana'nın hâlâ bir damar gibi attığı bu toprakların büyükçe bir kısmında dengeler kurulabilmiş olmasına rağmen bunlar “**kararlı**” değil “**kritik**” dendedirler ve bu sebeple de sık-sık sarsıntılar geçirmektedirler; buna mahkûmdurlar da. Kuzey Afrika'dan Ortadoğu'ya ve Balkanlara varıncaya dek bütün eski Osmanlı bakıyyelerinde, Osmanlı'nın çekilmesinden sonra hep savaşlar ve kitaller yaşanmıştır ve sık-sık yaşanmaya da devam etmektedir; bu bölgedeki ülkelerin birkısmı hiç de küçümsenmeyecek bir sömürgeleşme mâzîsi yaşamışlardır ve aslında hâlâ da yaşamaktadırlar: Gerek alenî **Sömürge Çağı**'nda ve gerekse de bu çağın bitmiş olmasına rağmen, görünürde hür ve müstakil devlet(çik)ler üzerinde hükmünü icrâ ettiren ve fakat *alenî* değil de *örtülü* (müstetir) olduğu için farkedilmesi daha da zor ve dolayısıyla te'sîr sâhası daha da geniş, karşı-mücâdele oluşturulabilmesi daha az mümkün olan bu **Yeni Sömürge Çağı**'nda da aynı hâdiseler ber-devamdır ve yeniden ve sağlam bir kararlı denge hâli oluşuncaya kadar da devam edecektir. Zihni iğfâl olmamış, vicdânî körelmemiş her kişi, Osmanlı Paksı'nın mevcut olması durumunda Balkanlar'da, Kafkaslar'da, Kuzey Afrika'da yaşanan sömürge zulümlerinin, hürriyet ve istiklâl savaşlarının ve bu savaşların bitiminden sonra da hemen hepsi bir başka büyük gücün kontrolüne giren ve onlar tarafından yönlendirilen bu bölgelerdeki devlet(çik)lerin birbirlerine karşı yürüttükleri çatışmaların hiçbirisinin vuku' bulamayacağını kabûl edecektir. Hiç Osmanlı olsaydı, bir Bosna-Hersek, bir Karabağ trajedisi yaşanır mıydı; böyle bir şey mümkün olabilir miydi? Ve kezâ Filistin?

O hâlde, şu ağır ve fakat doğru hükmü kabûl etmek mecbûriyetindeyiz: Bu bölgelerde yaşanan bu huzursuzluklar, Osmanlı Paksı'nın bıraktığı boşluğu hakkıyla doldurmaya muktedir yeni bir kararlı denge oluşuncaya, oluşturuluncaya dek, bu trajedilerin hiçbirisinin nihâî bir mutlu netîceye vâsıl olması mümkün olamaz.

Bu noktada, Alexandre Kojève üzerinden almış olduğu Hegel'in “Tarihin Sonu” kavramını, Hegel felsefesinde tarihin varacağı nihâî durak olarak öngörülen “Prusya Devleti” yerine “Batı Medeniyeti”ni ikaame etmek sûretiyle yeniden formatlayan Francis Fukuyama'nın, meşhur makalesinin (*The National Interest*, Yaz 1989, ss.3-18) son bölümünde (Bölüm: V), bütün dünyada Küreselleşme — yâni bütün dünyanın batılılaşması — gerçekleştikten sonra dahi bu gibi bölgelerdeki çatışmaların bitmeyeceğini anlatışına bir nazar atfedelim:

“Bu, elbette ki, uluslararası sürtüşmelerin kendiliğinden büsbütün ortadan kalkacağı anlamına gelmemektedir. Zira, tam bu noktada dünya, **tarihe gömülenler** ve **tarih sonrasında yaşayanlar** olarak ikiye bölünecek. Tarihe gömülü olan devletlerle tarihin sonuna ulaşan devletler arasında sürtüşme ihtimâli hâlâ varlığını sürdürüyor ve sürtüşme daha sonraki zamanlarda da mümkün olabilecektir. Etnik ve milliyetçi hareketlere dayalı şiddet ihtimâli hâlâ yüksektir ve bu gittikçe artacağa da benzemektedir; çünkü bu tür ihtimâller tarih sonrası dünyanın bazı bölgelerinde bile görmezden gelinemeyecek düzeydedir: Filistinliler ve Kürtler, Hindistan'daki Sihler ve Tamil gerillaları,İrlandalı Katolikler ve Valonlar, Ermeniler hâlâ çözümlenmemiş sorunlarıyla uğraşmaya devam edecekler.”

Fukuyama'nın yaslandığı felsefenin ve öngörülerinin mutlak hakikat gibi algılanması elbette bahse mevzû dahi olamaz; ama aynı şekilde, varmış olduğu bu hükmünün külliyan yanlışı olacağı da iddia edilemez. Fukuyama bence esasta haklı: Filistin'in de bir parçası olduğu bu kangrenli bölgelerdeki bu çatışmalar asla tam olarak bitmez; bugün biter gibi olur, bitmiş gibi görünür, ama yârın yeniden başlar. Filistinliler, tarihin sonunu göremeyecek olan, Tarih'e saplanıp kalmaya mahkûm bir halktır ve bu bölgeler için kat'î ve müstakarr bir barış ve insânî bir düzen de bu şekliyle ilelebed hayâldir. Tâ ki, bölge ülkelerinin ya kendi irâdeleriyle ya da kendi irâdeleri dışındaki büyük — hattâ süper — ve âdil bir gücün bir “paks”, yâni bir kararlı denge yaratmasına kadar.

Birincisi, yâni bölge ülkelerinin kendi irâdeleriyle bir kararlı denge yaratması düşüncesi Araplar'ı işâret etmektedir; fakat bu işin, onların boyunu posunu çok aşmış olduğunu kabûl etmeliyiz. İbn Haldûn'un Araplar hakkında altı asır önce verdiği hüküm aynen cârîdir: Arab'ın elinden sağlam binâ çıkmaz. Hâlâ aşîret seviyesinin üstüne çıkamamış ve yakın gelecekte de çıkması mümkün görünmeyen bir “halklar yığını”ndan, böyle büyük projeler beklenmesi onlara da haksızlık etmek demektir.

Başka güçleri işâret etmekte olan ikincisine gelince: Bu güç bölge ülkeleri arasında ya Türkiye olabilir ya da İran; ikincinin ikincisi muhâldir; birincisine gelince: Varlığını Avrupa Birliği'nin varlığına armağan etmeye, kendi eliyle kendi mevcûdiyetini feshederek Avrupa Birleşik Devletleri'nin bir eyâleti olmaya hazırlanan Türkiye'den nasıl böyle bir talepte bulunulabilir?

★ ★ ★

Bunların her ikisi de çok uzak ihtimâl: Olması gerekenler ile olanlar ve olabilecekler arasındaki açığı çok fazla, haddinden fazla. Bunun içindir ki, tekrar ediyorum; bu trajedi bugün bitse de yârın yine başlayacaktır.

Problem çok büyük ve fakat kafalar çok küçük: Asıl problem burada. Bir müddettir Türk basınında bu hususta çıkan yazıların hemen hepsindeki ortak yanlışlık, konuyu anlayamamaktan ileri geliyor: Bir yandan, tiyatro oynarcasına nutuk irâd eden gencecik Arap kızı örneğinde olduğu gibi tam Şark işi cıvık bir hâmâset; diğerk yandan da, problemin çözümünü bizzat bu problemi yaratanlarda aramak gibi felâh bulmaz bir basîretsizlik.

Dünyanın neresinde böyle saçmalıklarla bu denli kangrenli bir siyâsî problemin halledilebildiği görülmüş ki? Tarih böyle bir şey yazıyor mu?

Her siyâsî mes'ele, nihâî safhada ancak ve yalnız “güç” ile çözülür. Güç olmadan Peygamberler dahi bir şey yapamaz. Ama bu güç âdil değilse, bir müddet sonra yaptığından daha beter bozar. İşte, Paks ile ifâde etmek istediğim budur: Bölgede, Pax Ottomana'nın ya bölge ülkelerinin kendi irâdeleriyle — Avrupalıların kendi irâdeleriyle oluşturduğu Avrupa Birliği gibi — ya da kendi irâdeleri dışındaki süper ve âdil bir gücün eliyle yeniden ihyâsı şarttır.

★ ★ ★

Filistin Dersleri çok mühim; devam edelim.

